

ÇANAKKALE SAVAŞI'NIN SONUÇLARI VE MİLLİ MÜCADELE'YE ETKİLERİ

Uzman CEMAL AVCI

Türk tarihinin altın sayfalarından biri Çanakkale'de yazılmıştır. Burada gerçekleşen kara ve deniz muharebeleri ve Türk ordusunun kazandığı zafer, sadece Türkiye'nin değil bütün dünyanın geleceğini değiştirmiştir.

Bu savaşta istiklâl ve vatan gibi yüce değerler uğruna mücadele veren Türkler, emperyalist emeller peşinde koşan İngilizler, Fransızlar ve bunların sürüklediği Avusturalya, Yeni Zellanda ve daha birçok sömürgeci gelen askerlerle boğuşmak zorunda kalmıştır.

General Robertson'un raporuna göre, İngilizlerin Çanakkale'ye saldırılarında üç amaçları vardı. Bunlardan birincisi Boğazlar yoluyla Rusya'ya gidış gelişi sağlamak, ikincisi Türkiye'yi barış yapmaya zorlamak, üçüncüsü ise Balkan devletlerini kendi yanlarına çekmek.¹

Bu amaçlar ile Çanakkale'ye saldıranlar karşılarında hiç ummadıkları bir kuvvet buldular. Bu kuvvet üstün silah ve bol mühimmatın ortaya çıkardığı bir kuvvet değildi. Bu kuvvet yurt savunması için canını seve seve vermeye hazır olan Türk insanının inancının kuvvetiydi. Saldırganlar bu kuvvet karşısında yenilgiyi kabul edip geri çekilmekten başka birşey yapamadılar.

Çanakkale'de gerçekleşen Türk zaferi, İtilâf Devletlerinin hedeflerine ulaşmalarına engel olmuştur. Özellikle Boğazlardan Rusya ile irtibat kuramamaları Dünya ve Türkiye tarihinin topyekün değişmesine neden olmuştur. Rusya'yı içinde bulunduğu sıkıntılı ortamdan bu yoldan gidecek yardım malzemeleriyle kurtarmayı amaçlayan hareketin başarısızlığı, Rusyada varolan sıkıntılarının artmasına, ihtilâl hareketlerinin gelişmesine ve Çarlık yönetiminin çökerek bu ülkenin savaştan çekilmesine neden olmuştur.

¹ Yusuf Hikmet Bayur, Türk İnkılabı Tarihi, Cilt: 3, Kısım: 2, TTK Basınevi, Ankara 1983.

Eğer Rusya'ya düşünülen yardım ulaşıp ve bu şekilde ihtilalin önüne geçilmiş olsaydı, savaş sırasında Osmanlı İmparatorluğu'nu paylaşmak için yapılan gizli anlaşmaları uygulamak amacıyla Kuzeyden gelen Rus saldırısı devam edecekti. Bu durum, birkaç sene sonra ortaya çıkacak Milli Mücadele hareketinin önünde aşılması çok güç bir engel olarak kendini gösterecekti.

Çanakkale Zaferi'nin kazanılması sonucu Rusya'nın ihtilal hareketleriyle çalkalanıp; gizli anlaşmaları açıklayıp savaştan çekilmesi yanında bir de İngiliz ve Fransızlarla giriştiği siyasal rejim mücadelesi vardır ki bu Milli Mücadelemiz için büyük şans olmuştur. Ülkesini işgalden kurtarmak için savaştan Türkiye ile yeni rejimini koruma mücadelesi veren Bolşevik Rusya aynı düşmanla savaşmak durumunda olduklarından birbirlerinin doğal müttefikleri olmuşlardır. Böylece Rusya bir düşman olmaktan çıkmış, hatta art niyetleri bulursa bile Anadolu'daki harekete silah, cephane ve para yardımlarında bulunmuştur. Bu yardımların menşei konusunda çeşitli görüşler olsa da sonuçta yardımlar Ruslar eliyle bize ulaşmıştır. İçinde bulunulan ortamın mecbur kıldığı bu dostluk savaş bitip de her ülke kendi seçimini özgürce yapabildiği zamana kadar sürmüştür.

Çanakkale Savaşında İngiliz ve Fransızların amaçlarından biri de Balkan Devletlerinin kendi yanlarında savaşa girmelerinin sağlanmasıydı. Türk zaferi bu plânı bozduğu için Balkan Devletleri üzerinde yeterince etkili olamadılar. Bulgaristan'ın İttifak Devletleri'nin yanında savaşa girmesi, Yunanistan'ın o sıralarda güttüğü tarafsızlık politikasını devam ettirebilmesi Çanakkale'deki Türk Zaferi'nin bir sonucudur.

Çanakkale Zaferi bu nedenlerle Birinci Dünya Savaşı'nın İngiliz ve Fransızlar lehine çok kısa bir zamanda sonuçlanmasına engel olarak savaşın takriben iki yıl uzamasını sağlamıştır. Bu şekilde Türk insanına hem kendine güvenini kazandırmış hem de ileride başlayacak Milli Mücadele'ye uygun zemin hazırlamıştır.

Çanakkale Zaferi sadece bu sonuçlarla kalmamış, üstün niteliklerini burada sergileme fırsatı bulan Atatürk'ü ortaya çıkarmıştır.

Tevfik Bıyıklıoğlu, Mustafa Kemal'i anlatmadan Çanakkale izah olunamaz diyor ve şöyle devam ediyor:² "19. Tüm. K. Mustafa Kemal'in 25 Nisan 1919 sabahı ilerlemekte olan askerlerini geçerek Arıburnundan telaş ve heyecan içinde geri gelen 27. alayın 4. Bl. erlerini yere yatırıp ateş ettirmesi, arkasından 57. ve 27.

² Tevfik Bıyıklıoğlu, Çanakkale Muharebelerine Dair Konferans, Harp Akademileri Basımevi, İstanbul 1950, s. 48.

alaylara yaptırdığı şiddetli taarruz, çıkarma gününde, Conkbayırı ve Boğazi kurtarmıştır. Anafartalar Komutanı Mustafa Kemal'in 10 Ağustos sabahı yine Conkbayırı almak için yaptırdığı süngü hücumu zaferi kati olarak Türk ordusuna kazandırmıştır."

Bir yabancı yazar da, Çanakkale Savaşı'nda Atatürk'ün gösterdiği başarıları anlattıktan sonra şöyle diyor:³ "Türkler kahraman peşinde koşan bir ırktır. Şimdi ortaya onları kurtaracak yeni bir kahraman çıkmıştı. Gerçi Mustafa Kemal, İstanbul'a dönüşte bir zafer alayı ile karşılanmış değildi. O zamana kadar pek kimsenin tanımadığı genç albayın başarılarına basında da pek yer verilmedi. Adı az anıldı, resmi az basıldı. Gelibolu Savaşı üzerine bir gazeteciye verdiği demecin yayınlanmasına da Enver Paşa engel oldu. Bununla birlikte ağızdan ağıza yayılan bütün efsaneler gibi onun da adı ve başarıları halk arasında duyulmaya başlanmıştı. Korku nedir bilmeyen, ölüme şerbetli olduğu için vücuduna kurşun bile işlemeyen, başının üstünden İngiliz mermileri kuş gibi uçup giderken yaylım ateşleri arasında yürüyüp geçen Türk savaşçısı, masal gibi dillerde geziyordu."

Atatürk Anadolu'ya geçtiği günlerde her yerde Anafartalar Kahramanı olarak tanınıyordu. O zaten milli bir kahramandı. İngiliz ve Fransızlara Çanakkale'yi dar eden bu kahramanın bu devletleri ve onların piyonu Yunan ordusunu yine alt edeceğine güven tamdı.

Sonuç olarak; Çanakkale Savaşları, hem Rusya'yı düşman olmaktan çıkarmak, hem Atatürk'ün milli bir kahraman olarak ortaya çıkmasını sağlamak, hem de düşmanların yenilmez olmadığını ispatlayıp özgüveni artırmak yönlerinden Millî Mücadele'nin başarıya ulaşmasında en önemli faktörlerden biri olmuştur.

³ Lord Kinross, Bir Millet'in Yeniden Doğuşu, Sander Yayınları, İstanbul 1984, s. 160.